

**Zakres wiedzy i umiejętności**  
**Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Języka Polskiego**  
**w roku szkolnym 2025/2026**

**I stopień**

**Zakres umiejętności.**

Uczeń

- 1) określa
  - a) tematykę oraz problematykę utworu.
  - b) nadawcę i odbiorcę (adresata wypowiedzi).
- 2) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz określa ich funkcje w utworze.
- 3) wyróżnia elementy świata przedstawionego w utworze, w tym: zdarzenia, sytuacje, wątki (główne, poboczne), postacie (pierwszoplanowe, drugoplanowe, epizodyczne), określa czas i miejsce przedstawionych zdarzeń, wskazuje zależności między zdarzeniami.
- 4) wskazuje w utworach literackich elementy budowy akcji: ekspozycję, zawiązanie akcji, rozwój akcji, punkt kulminacyjny, rozwiązanie akcji.
- 5) rozpoznaje rodzaje literackie, określa ich cechy, przypisuje utwór do rodzaju literackiego.
- 6) rozróżnia gatunki epiki i liryki, takie jak : powieść, opowiadanie, dziennik, pamiętnik, przypowieść, fraszka, pieśń.
- 7) rozpoznaje cechy dialogu, monologu, opowiadania, opisu.
- 8) zna pojęcie aktu komunikacji językowej oraz jego składowe (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst).
- 9) charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu (podmiot liryczny), narratora, bohaterów.
- 10) rozpoznaje ożywienie, uosobienie, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, powtórzenie, pytanie retoryczne, anaforę, apostrofę, peryfrazę i określa ich funkcje.
- 11) wskazuje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym: wers, rym, strofę, refren.
- 12) rozróżnia wiersz biały od rymowanego.
- 13) wyróżnia rodzaje rymów: męskie, żeńskie, parzyste/sąsiadujące, okalające, krzyżowe.

14) rozróżnia synonimy, antonimy, homonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje je we własnych wypowiedziach.

15) dostrzega zróżnicowanie słownictwa, rozpoznaje neologizmy, eufemizmy i objaśnia ich role w utworach literackich.

16) wykorzystuje wiedzę o języku :

- a) rozpoznaje wypowiedzenia oznajmujące, pytające, rozkazujące;
- b) rozpoznaje zdania pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte, zdania złożone, równoważniki zdania, zdania bezpodmiotowe;
- c) rozróżnia zdania złożone współrzędnie i podrzędnie oraz je tworzy;
- d) wskazuje i tworzy różne typy podmiotów i orzeczeń, przydawek, dopełnień i okoliczników;
- e) rozróżnia odmienne i nieodmienne części mowy;
- f) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu, strony i rodzaju gramatycznego odmiennych części mowy i określa ich funkcje w wypowiedzi;
- g) stopniuje przymiotniki i przysłówki;
- h) oddziela temat fleksyjny od końcówki;
- i) wskazuje oboczności oraz tematy oboczne w odmianie rzeczownika;
- j) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- k) odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje nieosobowe formy czasownika (zakończone na -no, -to, bezokoliczniki, konstrukcje z „się”);
- ł) rozumie znaczenie oraz funkcje czasowników osobowych i nieosobowych;
- l) rozpoznaje imiesłowy przymiotnikowe czynne i bierne, tworzy je oraz określa ich funkcje w tekście;
- m) poprawnie używa czasowników w trybach: orzekającym, przypuszczającym oraz rozkazującym;
- n) stosuje konstrukcję stron czynnej oraz biernej czasownika i przekształca czasowniki ze strony czynnej na bierną i odwrotnie, odpowiednio do celu oraz intencji wypowiedzi;
- o) wskazuje w wyrazie głoski, litery i sylaby.

17) zna i stosuje reguły ortografii oraz interpunkcji.

18) Lektury: Jan Parandowski „Mitologia”, Biblia